

נר לשולחן שבת

פרשת תרומה

גליון 686-תש"פ

"פרכת ... מעשה חושב - ארי מצד זה ונשר מצד זה". (עיין משך חכמה כ"ו ל"א)
"גזירת שטרי הדיוטות": וילון שיש בו צורות חיות, או דיוקנאות
 וכתב תחתיהם, אסור לקרוא בו בשבת.
 תמה הגאון רבי אברהם חיים נאה, לפי הלכה זו, איך מותר לקרוא
 בשבת את האותיות הרקומות על הפרוכת של ארון הקודש?
 אלא שהפרוכת והכתב שעליה יש בהם קדושה, לכן אין לדמות
 זאת לשטרי חולין. אחרת, למה התירו כתיבת שם הנדיב על
 הפרוכת ומעילי הספרים. מעולם לא שמענו מי שיפקפק על זה!
 דבר שבקדושה לא מיחלף בשטרי הדיוטות. וכן נהגו לכתוב על
 ה"שוית" מול עמוד החזן את שמות האומן והנדיב, כיון שיש
 שם פסוקים ושם ה'.

(קצות השולחן ח"ד ק"ז כ"ג)

תשובת הגאון רבי רפאל לוין: על מה ששאל כבוד תורתו בענין
 הפרוכת שנדב אדם לבית הכנסת, וכתב עליה שזה נדבתו ונדבת
 אשתו. עברו שנים וגירש את אשתו ונשא אישה אחרת, ועכשיו
 רוצה שימחקו מעל הפרוכת את שם אשתו.

כשהצעת את השאלה לפני גיס, הגאון רבי יוסף שלום אלישיב,
 אמר לי שאפילו אם הבעל טוען שהוא נתן את כל הכסף עבור
 הפרוכת, אבל מכיון שזיכה לאשתו את הכבוד ששמה יתנוסס
 על הפרוכת, אינו יכול לקחת ממנה את הכבוד הזה בלי רשותה!
 ואם אינו רוצה ששמו ושמה יהיו ביחד, ימחוק את שמו... אבל
 בשום אופן לא ימחק את שמה.

(תפארת רפאל)

"ויקחו לי תרומה מאת כל איש" - ולא מאת כל אישה. (מט"ח חכמה כ"ח ב)
שאלה: במדינת וושינגטון יש חוק, שכל מה שיש לבעל חציו
 שייך לאשתו, אלא אם כן הוא מוציא מסמך מיוחד שחפץ זה
 יהיה רק שלו או רק של אשתו. זו טירחה למלא ולקבל שטר זה.
 אם כך, איך אדם יכול לברך על טליתו, הלא היא טלית של
 שותפין, הרי הוא שותף עם אשתו, שפטורה מציצית...?

השיב מרן הגאון רבי משה פיינשטיין: אין זו טענה, ברור שזו טלית
 שלו. הדינא דמלכותא רק יכול לחייבו לשלם דמי חצי הטלית
 לאשתו אם חלילה יתגרשו.

אפילו מי שהזמין בגד והתחילו לעשותו, מוזכר שכבר קנה אותו.
 בוודאי מאחר שהאישה מסכימה שזה של בעלה, אי אפשר
 לעשותה בעלים בעל כרחו. (מסורת משה"ה הדינא דמלכותא רק עושה טענה ממונית)

"וזאת התרומה". ציווה שלא יקבלו שווה כסף, כגון פירות ואבנים
 טובות שאינן מאבני האפוד והחושן, אבל יקבלו תרומה שישנה
 במשכן, והם י"ג דברים האמורים.

"וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת". (כ"ה ג)

הצדקה נמשלת לאלו השלושה! כשאדם נותן צדקה כשהוא
 בעושר, בחיים, בבריאות, בכוחו ובגבורתו, אז הצדקה תחשב לו
 כזהב. משל לאדם שמקדים לשאת את פני המושל ונותן לו
 שוחד קודם שיצטרך אותו.

כשנפל למשכב, חלה, זקוק לישועה ונותן צדקה, הורע כוחו של
 צדקתו ודומה לכסף, כי הגיע עת הצורך.

וכשנותנה כשהוא מסוכן, עולה לגרדום והקולר תלוי בו, דומה
 לנחושת ואינה נחשבת כל כך.

(בעלי התוס' שם)

חידה: היכן בפרשת השבוע מזכיר הכתוב ישראל וכוונתו על לוי...
תשובה: בפסוק "דבר אל בני ישראל ויקחו לי" ראשי תיבות 'לוי' וסופי
 תיבות 'לוי', לרמוז שגם הלויים צריכים לתת תרומה.

(בעה"ת כ"ה ב)

סיפר הג"ר עזריאל טאובר: פעם היינו שני תלמידים עם ראש
 הישיבה, הגאון רבי מיכאל דב וייסמנדל בבית החולים
 למשמרת לילה. כל הלילה הוא התפתל מכאבים קשים. לפנות
 בוקר אמר לנו: "הנה הטרחתם עצמכם לשרתני כל הלילה ובכן
 אתן לכם שכר - דבר תורה שעלה ברעיוני במשך הלילה הזה".

התחיל להרצות לנו בפרשת השבוע, פרשת תרומה, ונשתוממו
 לשמוע ממנו חשבון עמוק ורחב בחשבון הקרשים והפרוכת של
 המשכן בבהירות נפלאה.

זכורני איך שחשבת בהתפעלות עצומה: הלא שוכב כאן איש
 חולה, אין אונים בגופו, אבל בנפשו איתן, כצור חלמיש. משוטט
 במחשבות עמוקות בתורה במידת המשכן לעומקו ולרוחבו.
 רואים איך תורתו מגדלתו ומרוממתו בכל המצבים! ("תורת חמד")

(תורת חמד)

כ"ד פעמים שטים בפרשה (חזן מצוואה ועישה) כנגד כ"ד אלף שנפלו בשטים.
 מ"ח קרשים כנגד מ"ח נביאים ומ"ח משמרות כהונה ולויה. שבעה
 בריחים כנגד שבעה דורות מאברהם עד משה ושבעה רועים. (בעה"ת כ"ו ט"ו)

לא רק חירם...

מעשה באחד שהוא בריא בשכלו, ובמשיא ומתן עם הבריות הוא ככל הבקיאים. רק שטות אחד נשרש בו, כי הצדיק משפיקוב הוא מלך על כל העולם... ומכנהו במכתבים "ירום הודו ... כי לו המלוכה". עתה רוצה הוא לגרש את אשתו, האם דינו כשוטה?

השיב האדר"ת: איני רוצה להאריך במה שכבר נשאו ונתנו רבותינו הפוסקים, אשר לא הניחו זווית ופינה שלא נגעו בה. כמדומני שספר "אור הישר" על דבר הגט מקליווא, שהרעיש את העולם בשעתו, מיוסד על שאלה זו, אם איש כמוהו נחשב לשוטה. אנו אין לנו אלא דברי גאוני הדור האחרונים, שכולם הקלו כדעת המהר"י ט. ("מענה אליהו" ועיני עונג יו"ט קנ"ג, עין יצחק" ח"ב ט' ועוד)

"ויהי שלום בין חירם ובין שלמה ויכרתו ברית שניהם". (הפטרות השבת)

מי היה חירם? שתי דעות במדרש. (ב"ר פ"ה ד')

א. חירם הוא חירה, חמוי של יהודה. חי לפחות אלף ומאתיים שנה! החישוב הוא: ממכירת יוסף, הזמן בו ירד יהודה מגדולתו עד שכבש נבוכדנצר את צור והרגו, ארבע שנים אחרי חורבן בית ראשון. "כי אוהב היה חירם לדוד כל הימים". למוד היה חירם להיות אוהב לשבט הזה, וזכות התחברותו ליהודה, זכה לאריכות ימים ולמלכות! (רמב"ן)

ב. חירם אינו חירה וחי קרוב לחמש מאות שנה, מימי שלמה. (רבי יהודה)

היו שלשה אנשים בשם 'חירם' בבניית המקדש! הראשון מלך צור. השני, אומן מיוחד בזהב ובכסף מהעיר צור, אמו משבט דן. והשלישי, בנו, חרש נחושת בלבד, ואמו אלמנה משבט נפתלי. (מלבי"ם מלכים א' ז')

חירם נמנה בין אלו שנכנסו בחייהם לגן עדן. (מס' כלה, דרך ארץ וטא, אדר"ת)

תמה הרש"ש: יפלא מאד, במה זכה חירם לכל הכבוד הזה, הלא עשה עצמו לאלוהים? ותיקן: 'אנכי בשכר הימים שלחתי ידי להגיה שצריך לכתוב 'חירם מצור', האומן שבנה את מקדש שלמה'. (ב"ר שם)

"בן אדם אמור לנגיד צור ... יען גבה לבך ... מושב אלקים ישבתי בלב ימים".

(יחזקאל כ"ח ב' סנהדרין פט.)

חירם מלך צור התגאה עד מאד. מה עשה? העמיד בים ארבעים עמודי ברזל ארוכים והעמידם זה כנגד זה. ועשה עליהם צורת שבעה רקיעים וקבע בהם כסא וחיות, רעמים, זיקים וברקים.

את הרקיע הראשון עשה של זכוכית. ועשה בו צורת חמה ולבנה ומוכבים. את הרקיעים השני והשלישי עשה של ברזל וסילון מים מפריד ביניהם, ואבנים מתגלגלות עשה ברקיע השלישי שהיו מתבקעות אלו עם אלו ונשמעים כמו רעמים...

הרקיע הרביעי של עופרת, החמישי של נחושת, השישי של כסף. **הרקיע השביעי של זהב.** קבע בו אבנים טובות ומרגליות, אמה על אמה. והיו מראות מכאן ומכאן. מכאן נעשים ברקים ומכאן נעשים זיקים... עלה חירם והתיישב ברקיע העליון. כאשר היה מזעזע עצמו אותם האבנים מתבקעות אלו עם אלו ונשמעים הרעמים.

(ילקוט שמעוני יחזקאל שם"ז עיי"ש - "למה נתגאה חירם? מושל לעבד שעשה לבוש לרבו, כל זמן ...)

האם יש נפקא מינה הלכתית למעשה זה?

מנהג פשוט היה בצפת שלא ברכו מיד על שמיעת רעמים. בספר "שערי ירושלים" כתב רבי משה ריישר: העיר צור שהיה בה חירם מלך צור והיא היתה עיר גדולה מאד, רובה שקועה בים וכל הבתים והשווקים היו בנויים דוגמת ונציה, וקורין לה הערלים "ונציה הישנה". עתה היא מוקפת חומה ואין בה יהודים.

משם ועד העיר צפת מהלך כשני ימים. כששמעים בצפת קול רעמים אינם מברכים תיכף, ואומרים שחוששים אולי זה קול רעש גדול מן הרעמים של שבעה רקיעים שעשה חירם מלך צור. וכן העיד בספר "חבת ירושלים", שבצפת אין מברכים תיכף עם שמיעת רעמים, כי חוששים שמקור הרעש הוא מהרעמים שברקיעים של חירם מלך צור.

והוסיף, שיש מתושבי צפת שאומרים כי החשש שמא קול הרעש אינו מרעמי העננים ... ורק כשניכר להם בוודאות שקול הרעם הוא מהעננים הם מברכים. (ועיין א"ח רכ"ז ג' שיש לברך תכ"ד)

בפרשה הקדושה הזו נאמר "ועשו לי מקדש" וכן "ויקחו לי תרומה". לרמז: שבכל פעולת קודש צריך לומר זה הדבר לקדושה, בכל מעשה שיעשה יאמר כך "זה לשם קדושה!" כמו שצריך לעשות בברית מילה, בכסא של אליהו, שצריך לומר זה הכסא ... ("מגיד מושרים")

"ועשו ארון... וצפית אותו... ויצקת לו... ועשית... והבאת... ונתת..." כתב הרמב"ן: 'וכולן בלשון יחיד - כי משה רבינו כנגד כל ישראל. (מכילתא) יתכן שירמזו שיהיו כל ישראל משתתפים בעשיית הארון, בעבור שהוא קדוש משוכני עליון, שיזכו כולם לתורה. וכן אמרו במדרש, מפני מה בכל הכלים כתוב 'ועשית' ובארון כתיב 'ועשו ארון'? א"ר יהודה בן שלום, אמר הקב"ה, 'יבוא הכל ויתעסקו בארון שיזכו לתורה ... והעסק שיתנדב כל אחד כלי זהב אחד לארון, או יעזור לבצלאל מעט, או שיכוננו לדבר'. (כ"ה י')

הוסיף ה"כ"לי חמדה: אפילו במחשבה, מי שהיה משתוקק לסייע לבצלאל בעשיית הארון היה מקיים המצוה בכך! (שם)

"וייש לך להתבונן בנפלאות הארון..." היה נושא את הכהנים הנושאים אותו על כתפיהם ... וכשם שהיו יוצאים מבין בדי הארון ניצוצות של אש ... אין לך מקודש ומעולה בכל הכלים כמו הארון. ומה שנקרא ארון מלשון 'אורה', על שהתורה שבתוכו נקראת אור. ועל ש' שהוא כולל הכח הגדול שנקרא 'נורא', שהוא נחבא בו ... " (רבינו בחיי"ה עיי"ש)

ביום שישו חל יום הזכרון לגאון מופלא בחוכמתו, האדר"ת, רבי אליהו דוד רבינובין תאומים, רבה של פוניבז', מיר וירושלים, ג' אדר תרס"ה

בפתיחת צוואתו הביא האדר"ת סיפור מופלא אודות אבי זקנתו, הגאון רבי מרדכי יפה, ממדינת זמוט (שפלת ליטא), נינו של הגאון רבי מרדכי יפה בעל הלבושים, שהיה נודע בצדקותיו ובתורתו בדור דעה. 'שמעתי, זקננו סיפרו לנו אשר ידע עוד בחייו, כי מנוחתו כבוד אחר מאה ועשרים תהיה בעיר ריטובה. כל ימיו שמר את עצמו מלנסוע לשם, אף כי פעמים רבות נדרש לשם.

פעם נסע לעיר אחת וירדמו שניהם הוא והעגלון. באמצע הדרך, בפרשת דרכים נסע הסוס מאליו לדרך הפונה לריטובה. והנה הקיץ משנתו ויראה כי הוא בעיר ריטובה... הודיע לעגלון שהוא נשאר כאן. שלח אחר גבאי חבא קדישא ואמר להם שמן השמים הובא לכאן, ציווה מה שציווה ונסתלק... (סדר אליהו')

נציין כי יום הזכרון לרבי מרדכי יפה, בעל ה"לבושים" גם הוא בג' אדר

"ויקחו לי תרומה" אמר המלאך ל"בית יוסף", שהקב"ה רצה שבזו הנדבה יהיו בני ישראל הגבאים, שהם יקחו אותה. וממי יגבו? "מכל איש", אף מערב רב!

(מגיד מושרים" עיי"ש דיוק ודקדוק המילים בפרשה)

"אמור לישראל שחפצתי שגבאים יגבו בעדי תרומה". (ספרותו כ"ה ב')

באחד מבתי המדרש בירושלים השאילו ספר תורה לבית כנסת אחר. לאחר זמן החזירוהו, באומרם שיש בו פסולים רבים. הסתפקו גבאי בית המדרש מה עליהם לעשות - בבית המדרש הזה יש גמרות וספרי הלכה רבים הזקוקים לכריכה. מה עדיף, האם לתקן את אותו ספר תורה שיהיה כשר לקריאה, או את הספרים, כדי ללמוד בהם?

הגאון האדר"ת השיב שהספרים עדיפים!

לא רק לשיטת הרא"ש שעיקר מצות כתיבת ספר תורה בימינו היא קניית ספרים, אלא גם לדעת הרמב"ם שהמצוה היא לכתוב ספר תורה, כי אין על ציבור מתפללי בית המדרש הזה חובה לכתוב ספר תורה, יש להם כבר ספרי תורה לקרוא בהם. אך הספרים התיקון שלהם הוא ממש הכרחי ללמוד בהם, לקיים על ידם מצות התלמוד תורה. וביותר לימוד השו"ע והגמרות בהלכות חג בחג, החביבות מאד לפני ה', וכשלא יתקנום ילכו חלילה בטל. וכשירחיב ה' גבולם, יתקנו גם את ספר התורה הזה. (הר המוריה" ל"ב)